

Bijlage 1 Kerngegevens Oxford Science Park

Bron: Oxford Science Park

Science park	Oxford Science Park
Initiator(s)	University College en Prudential Ltd.
Academische link	Universiteit van Oxford
Oprichting	1989
Locatie	7,2 km van het centrum van Oxford (en universiteit)
Bruto terrein oppervlak (ha.)	30,35
Huidige oppervlakte kantoor- en laboratoriaruimte (m ²)	49.200
Aantal werknemers	1.800
Aantal bedrijven	66
Belangrijkste bedrijfssectoren	43 % BioScience, 31 % computer hardware / software 26 % in overige sectoren
Website	http://www.oxfordsp.com/

Bijlage 2 Kerngegevens Cambridge Science Park

Bron: Cambridge Science Park

Science park	Cambridge Science Park
Initiator(s)	University College
Academische link	Universiteit van Cambridge
Oprichting	1970
Locatie	4,4 km van de universiteit van Cambridge
Bruto terrein oppervlak (ha.)	61,5
Huidige oppervlakte kantoor- en laboratoriaruimte (m2)	145.000
Aantal werknemers	5.000
Aantal bedrijven	85
Belangrijkste bedrijfssectoren	35 % in pharmaceutical & biotech. 19 % software en computer services 11 % financiële dienstverlening
Website	http://www.cambridgesciencepark.co.uk

Bijlage 3 Kerngegevens Surrey Research Park

Bron: Surrey Research Center

Science park	Surrey Research Park
Initiator(s)	Universiteit van Surrey
Academische link	Universiteit van Surrey
Oprichting	1979
Locatie	2,5 km van het centrum van Guildford op het naastgelegen terrein van de universiteit
Bruto terrein oppervlak (ha.)	28,33
Huidige oppervlakte kantoor- en laboratoriaruimte (m2)	58.000
Aantal werknemers	2.750
Aantal bedrijven	140
Belangrijkste bedrijfssectoren	ICT, mobile phone technology, software (computer games), biomedicine, biotechnology.
Website	www.surrey-research-park.com

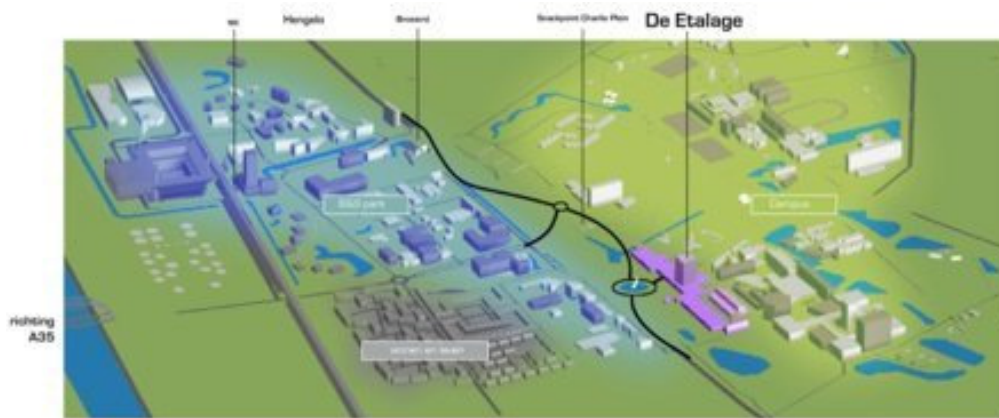
Bijlage 4 Kerngegevens Leiden Bio Science Park

Bron: Leiden Bio Science Park

Science park	Leiden Bio Science Park
Initiator(s)	Lokale overheid en universiteit
Academische link	Universiteit van Leiden
Oprichting	1982
Locatie	In de binnenstad van Leiden, grenzend CS Leiden
Bruto terrein oppervlak (ha.)	110
Huidige oppervlakte kantoor- en laboratoriaruimte (m2)	Huidige en toekomstig aanbod op het park: 70.000 life science laboratories, production or distribution 150.000 life science laboratories with offices 85.000 life science offices 175.000 new university complexes and sports park 200.000 student housing, short stay facilities and apartments
Aantal werknemers	3.100
Aantal bedrijven	60
Belangrijkste bedrijfssectoren	Biomedical en biomolecular life sciences
Website	http://www.leidenbiosciencepark.nl

Bijlage 5 Kerngegevens Kennispark Twente

Bron: Kennispark Twente

Science park	Kennispark Twente
Initiator(s)	Technische Universiteit Enschede, gemeente Enschede
Academische link	Technische Universiteit Enschede
Oprichting	1981
Locatie	Aan de rand van de stad Enschede, tussen Enschede en Hengelo
Bruto terrein oppervlak (ha.)	170
Huidige oppervlakte kantoor- en laboratoriaruimte (m2)	Ca. 125.000, ter beschikking staand ca. 35.000 en te ontwikkelen ca. 55.000
Aantal werknemers	Circa 4.000 mensen; ca 670 kennismakers, 2250 kennisaanwenders en circa 1100 mensen bij de overige bedrijven werkzaam zijn.
Aantal bedrijven	300, waarvan 80 zgn. kennismakers, 150 zgn. kennisaanwenders en 70 overige bedrijven.
Belangrijkste bedrijfssectoren	Science Business / science Business
Website	www.kennispark.nl

Bijlage 6 Kerngegevens Technopolis Innovation Park

Bron: Technopolis Innovation Park

Science park	Technopolis Innovation Park
Initiator(s)	TU Delft, Gemeente Delft, ING Real Estate en Bouwfonds MAB
Academische link	Technische Universiteit Delft
Oprichting	2005
Locatie	Delft-zuid, langs de A13
Bruto terrein oppervlak (ha.)	120, waarvan 50 in gebruik momenteel
Huidige oppervlakte kantoor- en laboratoriaruimte (m2)	612.000 bvo gepland
Aantal werknemers	(onbekend)
Aantal bedrijven	5
Belangrijkste bedrijfssectoren	Nanotechnology Water: water works, - management and - quality Multifunctional Infrastructures design & management Sustainable Energy: extraction, conversion and use
Website	http://www.technopolispark.nl

Bijlage 7 Respondenten topicinterviews

Oxford Science Park

Science park management

Dhr. I. MacPherson

Business Development Manager, Oxford Science Park

Universiteit van Oxford

Dhr. J. Barclay,

Regional Liaison Office, Oxford University

Oxford City Council

Dhr. C. Bastel

Planning Policy Team, Oxford City Council

Cambridge Science park

Science park management

Dhr. J. Tuck MRICS en Mw. I Zuravlova MRICS

Property Managers, Cambridge Science Park

Universiteit van Cambridge

Mw. L.Wears,

Research Service Devision (RSD), Cambridge University

Cambridge City Council

Dhr. A. Poulton,

Planning Department, Cambridge City Council

Surrey Research Park

Science park management

Dr. M. Parry,

Managing Director, Surrey Research Park

Universiteit van Surrey

Dhr. Buxton-Hoare,

Director of the Research and Enterprise Support Department, University of Surrey

Guildford Borough

Dhr. M. Harris

Interim Head of Economic Development, Guildford Borough Council

Leiden Bio Science Park

Science park management

Mw. Drs. E. Smit

Account manager, Leiden Bio Science Park

Universiteit van Leiden

Dhr. B. Smailes

Director of LURIS, Universiteit Leiden

Gemeente Leiden

Dhr. Drs. M. Van der Plas

Beleidsmedewerker Economische Zaken, Gemeente Leiden

Kennispark Twente

Science park management

Dhr. De Koning

Directeur incubator BTC, Business & Science Park Enschede

Technische Universiteit Enschede

Dhr. P. Welman

Programmamanager Kennispark Twente Technische Universiteit Twente

Gemeente Enschede

Dhr. Drs. K. Deinum

Beleidsadviseur Economische Zaken, Gemeente Enschede

Technopolis Innovation Park

Science park management

Mw. Drs. A. van Elst

Ontwikkelingsmanager Technopolis, Science Port Holland

Technische Universiteit Delft

Dhr. P. Althuis

Directeur TU Volarisation Centre, Technische Universiteit Delft

Gemeente Delft

Dhr. J. Cohen

Projectleider Wijk- en Stadszaken, Gemeente Delft

Bijlage 8 Topiclijsten interviews

Topics gemeenten

- Planning van werklocaties, aan de hand van: (a) ruimtelijke planning, (b) vergunningen, (c) stellen van specifieke eisen, (d) selectiviteit ten aanzien van toe te laten bedrijven
- Is er sprake van regionale afstemming?
- Wordt de ontwikkeling van werklocatie altijd door publieke partijen gerealiseerd? Wat voor beleid voert de gemeente hierbij?
- Voert de gemeente een specifiek arbeidsbeleid ten aanzien van het science park?
- Zorgt de gemeente voor een financiële of residuele bijdrage? In de vorm van bijvoorbeeld aansluitende infrastructuur?
- Succes en faalfactoren bij de ontwikkeling van het science park
- Wat is de rol van de gemeente in de toekomst bij de ontwikkeling van het science park? Een meer intensieve rol of meer een passieve of faciliterende gemeente?
- Trends en ontwikkelingen

Topics science parks managers

- Organisatiestructuur science park
- Betrokkenheid van private partijen bij ontwikkeling en organisatie van het science park
- Risicoverdeling en inkomsten
- Functionele en ruimtelijke concept, aan de hand van: (a) doestellingen park en criteria voor te treden bedrijven, (b) samenwerking tussen bedrijven onderling en met universiteit, (c) netwerken, (d) serviceniveau, (e) werkomgeving en indeling park, (f) (landschap)architectuur.
- Belangrijkste aspecten voor het succes van het science park
- Trends en ontwikkelingen

Topics universiteiten

- Relatie universiteit en bedrijfsleven. Hoe is deze relatie vormgegeven?
- Wat is het doel voor zowel de universiteit als het bedrijfsleven?
- Welke rol kunnen science parks hierbij vervullen?
- Wat op het science park vormt de tastbare relatie tussen universiteit en science park?
- Trends en ontwikkelingen

Bijlage 9 Planningsbeleid Verenigd Koninkrijk

Voor de ontwikkeling van science parks is het belangrijk dat de locatie een B 1 Use Classes Order bestemming heeft voor het verkrijgen van een Planning Consent (bouwvergunning). Uses Classes Orders geven mogelijkheden weer voor werklocaties, voor wat betreft verdere ontwikkeling zoals in onderstaand tabel staat weergegeven.

Het gaat hier over bedrijfshuisvesting voor lichte industrie, algemene bedrijvigheid en logistiek en distributie.

Use classes order

B1	Business - Offices, research and development, light industry appropriate in a residential area.
B2	General industrial
B8	Storage or distribution - This class includes open air storage.

Bron: (Planning Portal, 2009).

Relevant zijn hier de B 1 Use Classes Order: Kantoren, R&D en lichte industrie, passend in een woonwijk. Deze bestemmingen worden door County Councils opgezet en verder ingevuld door Districten. In de Planning Consent die door het District worden afgegeven, kunnen nadere bepalingen worden opgenomen, met betrekking tot bijvoorbeeld duurzaam bouwen. Dit kan tot op gebouwniveau zijn doorwerking hebben.

Veranderend planningsstelsel

De planningsopgave wordt in de komende jaren gewijzigd (Planning and Compulsory Purchase Act 2004). Structure Plans worden vervangen door Regional Spatial Strategies en Local Development Plans.

Regional Spatial Strategies hebben betrekking op de regionale ruimtelijke strategie en bepalen de toekomstige behoefte. Bijvoorbeeld het aantrekken van hightech industrie. Deze documenten worden opgesteld door regionale planningautoriteiten.

Op lokaal niveau is er een plan bekend als een Local Development Framework. Dit is een verzameling documenten die bepaalt hoe de lokale omgeving kan veranderen in de komende jaren. Deze worden meestal opgesteld door gemeenten.

Voor de ontwikkeling van science parks is het dus belangrijk dat ontwikkelingsplannen zowel op regionale als lokale schaal in het overheidsbeleid passen.

Bijlage 10 Bedrijven op science parks in het Verenigd Koninkrijk

Diversiteit bedrijven

De onderzochte cases hanteren een segmentatie op het park, op basis van bedrijven. Voor de parken bestaan er drie verschillende klassen bedrijven hiervoor.

Allereerst zijn er de starters. Dit zijn beginnende bedrijven: spin-offs, spin-outs, al dan niet afkomstig van de universiteit. Voor starters en start ups van de universiteit zijn het innovatiecentrum en de kleinere units op het park gewild. Vooral bedrijven die actief zijn in innoverende technologieën hebben baat bij het incubatiecentrum op het park. Belangrijke beweegredenen om hiervoor te kiezen is de service op maat dat zich uit in de behoefte aan faciliteiten en kantoorruimte met zeer flexibele huurcontracten. Hier kan nog een nader onderscheid worden gemaakt tussen 'soft start-ups' en 'hard start-ups'. De eerste categorie valt vaak in de consultancysfeer en heeft weinig gespecialiseerde bedrijfsruimte nodig en hulp bij het financieren van hun bedrijf aangezien dit vaak via consultancy wordt gefinancierd. Ook de vraag om vakbekwaam personeel is in mindere mate van belang. De tweede categorie richt zich vaak meer op productontwikkeling voor de markt. Zij hebben behoefte aan grotere bedrijfsruimte, meer gespecialiseerde faciliteiten, vakbekwaam personeel uit verschillende disciplines en hebben tevens een substantieel grotere vraag naar financiering dan 'soft start-ups'.

De tweede groep kan omschreven worden als middelgrote bedrijven die de start-up fase zijn ontgroeid en/of verhuizende bedrijven uit de regio. Het gaat hier om naast bedrijven uit de regio, voornamelijk om bedrijven die de kleinere units op het park ontgroeid zijn en op het park willen doorgroeien naar grotere bedrijfsruimte. Deze bedrijven kunnen worden aangetrokken door het imago en reputatie van het park, dit om indruk te maken op klanten en tevens goed gekwalificeerd personeel aan te trekken.

In de derde categorie vallen grote (internationale) bedrijven en Foreign Direct Investment (FDI). Op Surrey Research Park is duidelijk geworden dat zij hier een nieuw onderkomen zoeken en daarbij veel waarde hechten aan de representatieve bedrijfshuisvesting die geassocieerd is met een universiteit. De belangrijkste reden voor veel internationale bedrijven om een vestiging te openen op Cambridge Science Park, is de innovatieve wetenschappelijke regio met de universiteit in het bijzonder als aantrekker. Meestal gaat het om het ontwikkelen van een bepaalde sector binnen een van de bedrijfsactiviteiten. Daarnaast worden vestigingen geopend op het park die als zogenaamde 'listening post' dienen, om de concurrentie en de nieuwste ontwikkelingen bij te blijven. Ook zorgen grote ondernemingen soms voor multiplier-effecten. In 2006 besloot het Japanse bedrijf Kodak Cambridge Science Park te kiezen als locatie voor hun Europese onderzoeksdienst. Een van de belangrijkste eisen was dat het kantoor in de nabijheid van een universiteit van wereldklasse moest zijn gelegen. Op het moment dat Kodak hun intrede nam op het park, ontwikkelde zij onmiddellijk samenwerkingsverbanden met een aantal spin-offs en investeerders.

De verschillende soorten bedrijven die op Oxford Science Park gevestigd zijn vallen uiteen in (kleinere) bedrijven, die behoefte hebben aan een hoog serviceniveau zoals laboratoria en kantoorruimte en bedrijven die deze service niet nodig hebben. Beide soorten bedrijven zijn gevestigd in bedrijfsverzamelgebouwen. Daarnaast zijn er net als bij de twee eerdergenoemde parken, 'single-tenant' gebouwen voor de grotere bedrijven.

Sectoren

Op Oxford Science Park blijkt dat 43 procent van de bedrijven actief is in BioScience, 31 procent in computer hardware / software en 26 procent in overige sectoren. Op Cambridge Science Park is 35 procent van de bedrijven actief in pharmaceutical & biotech, 19 procent in software en computer services en 11 procent in financiële dienstverlening. Op Surrey Research Park zijn geen exacte percentages vermeld, maar de belangrijkste sectoren zijn hier: Information communication technology, mobile phone technology, software (computer games), biomedicine, biotechnology.

Huurbeleid en –contracten

Voor alle drie de science parks geldt dat vrijwel ieder bedrijf hun bedrijfsaccommodatie huurt, maar in uitzonderlijke situaties kan er ook gekocht worden en de grond op basis van erfpacht ter beschikking komen. De termijnen van huurcontracten lopen uiteen van 1 maand tot 25 jaar, afhankelijk van het gebouw en vierkante meters. Kleine bedrijfsgebouwen voor starters kunnen vanaf 1 maand worden gehuurd en voor grotere gebouwen wordt vaak een looptijd van enkele jaren. Bijkomend voordeel bij Surrey Research Park is de flexibiliteit, wanneer een bedrijf uit wil breiden, en er de mogelijkheid voor is binnen het park, dan kan in hetzelfde gebouw extra werkruimte worden gecreëerd door het 'linken' van bedrijfsruimte. Naast huur is er bij alle drie de parken de mogelijkheid om gebouwen te laten ontwikkelen al dan niet in eigen beheer en op basis van erfpacht. Uiteraard moet de architectuur wel in overeenstemming zijn met de heersende stijl van het park. Bedrijven zijn daarbij zelf verantwoordelijk voor onderhoud van gebouw en kavel. Vanwege strategisch oogpunt houden beide parken de grond in bezit.

De huurcontracten van bedrijven op de science parks zijn dan ook niet verhandelbaar. In het Verenigd Koninkrijk is in sommige gevallen mogelijk om termijncontracten te verhandelen van bedrijven.

Bijlage 11 Ruimtelijk economisch (kennis)beleid in Nederland

Om de opkomst van science parks in de juiste context te plaatsen, is het zinvol terug te blikken op de economische veranderingen die zich in Nederland, maar ook in de rest van Europa en de wereld hebben voltrokken. Daarbij speelt overheidsbeleid een belangrijke rol.

Naoorlogs ruimtelijk economisch beleid

Na de Tweede Wereldoorlog werden de jaren vijftig en zestig gekenmerkt door wederopbouw en steunverlening aan sectoren en regio's. In het regionaal economisch beleid lag tussen 1950 en 1960 het zwaartepunt vooral op het wegwerken van regionale achterstanden (*equity*beleid). De nota's uit deze periode (*Het westen en overig Nederland uit 1956* en *De ruimtelijke ontwikkelingen van het Westen des lands van 1958*) waren opgesteld met het idee dat selectie van bedrijvigheid planologisch gewenst zou zijn (Smidt en Wever, 1987). In deze periode concentreerde het ruimtelijk economische beleid zich op negen ontwikkelingsgebieden, met als doel het probleem van de structurele arbeidsoverschotten in deze gebieden tot een oplossing te brengen (Heijboer, 1982). Investeringssubsidies om kapitaal aan te trekken, en verhuissubsidies om de mobiliteit van arbeidskrachten te bevorderen, waren belangrijke instrumenten om de achtergestelde regio's te helpen. Hiernaast stonden de verbetering van de infrastructuur en de aanleg van bedrijventerreinen centraal (Van Oort en Raspe, 2007). Begin jaren zeventig vond een verandering in de ontwikkeling plaats: het regionaal economisch beleid werd gekoppeld aan de groeipotenties van de regio's. De *Achtste Nota inzake de industrialisatie* richtte zich niet alleen op economisch achtergebleven regio's (defensief), maar tevens op de bevorderen van R&D, infrastructuur en export (offensief). In deze periode ging het beleid vaak nog gepaard met moeilijk draaiende sectoren zoals de scheepsbouw, textiel en leerindustrie (Van Oort en Raspe, 2007). Tijdens de malaise in jaren zeventig, waarin een grote daling van de industriële werkgelegenheid optrad, werd het beleid van de regering weer defensief van aard. Steunverlening stond weer hoog op de politieke agenda. Als onderdeel hiervan werden provinciale ontwikkelingsmaatschappijen opgericht en voor het noorden in Nederland de Investeringspremieregeling Noorden des lands (IPR).

Innovatiepolitiek

Vanaf 1979 is er in de industriepolitiek een kentering waar te nemen: de strategisch defensieve steun aan verliesgevende bedrijven maakt plaats voor offensieve steunverlening aan sterk groeiende bedrijven in nieuwe productiesectoren. Deze nieuwe technologieën ('winners') waren onder andere: ICT, biotechnologie, ontwikkeling van nieuwe materialen en milieutechnologie. Van Oort en Raspe (2007) spreken van een internationale ontwikkeling.

De *Innovatienota* uit 1979 werd over het algemeen gezien als de geboorte van het innovatiebeleid (EZ, 2002). Sleutelwoorden van deze nieuwe aanpak waren: technologische vernieuwing, transferpunten, clusters van innovatieve bedrijven, bij voorkeur gepositioneerd in de omgeving van kennisbronnen. In deze periode kwamen de eerste science parkinitiatieven in Nederland van de grond. De *Innovatienota* zag daarbij een forse overheidsopgave ten aanzien van de specifieke invulling van clusters: de keuze van activiteiten die meer dan normaal zouden moeten worden bevorderd (*backing winners*), in samenhang met het opleidingsbeleid en met het creëren van een

gunstig regionaal ondernemersklimaat voor de geselecteerde activiteiten (Van Oort en Raspe 2007).

In 1990 kwam de nota *Economie met open grenzen* uit. De Jong en Lambooy (1994) stellen dat deze nota in de lijn lag van de opvattingen van Porter. Belangrijk hierin waren de gedachten over innovatie en concurrentiekracht in regionale clusters van afhankelijke bedrijven en bedrijfstakken in internationaal concurrerende activiteiten. Van Oort en Raspe (2007) geven aan dat er destijds een omslag in de richting van een ontwikkelingsbeleid plaatsvond. Er kwam een einde aan het beleid op het verkleinen van de verschillen tussen regio's, alleen de IPR-steun in het noorden bleef gehandhaafd. Uiteindelijk werd in het beleid halverwege de jaren negentig de transitie van een industriële economie naar een kenniseconomie erkend. Belangrijk uitgangspunt in dit beleid was de versterking van de kennisinfrastructuur, op basis van hoge verwachtingen van regionale kenniscentra en grote technologische instituten. Deze clustergedachten werden ruimtelijk uitgedacht en moesten in de eerste plaats de landelijke werkgelegenheid en welvaart stimuleren. De groeiende focus op nationale welvaart heeft volgens Van Oort en Raspe (2007) twee oorzaken; enerzijds een hernieuwde economische teruggang en anderzijds de Europese eenwording. De gedachte was dat de toekomstige concurrentiepositie van Nederland in toenemende mate bepaald zou worden door de kwaliteit van de ruimtelijke voorwaarden van de regio's. De daaropvolgende EZ-nota's verbonden de begrippen innovatie en clusters nog nadrukkelijker aan elkaar. Op deze manier werd duidelijk dat ruimtelijke ordening, verkeer en vervoer en ruimtelijk economisch beleid, steeds meer een integrale benadering kregen.

Hedendaags ruimtelijk economisch beleid

Door de jaren heen is het overheidsbeleid steeds meer verschoven van een beleid gericht op steun aan achtergebleven regio's (*equity*) naar een beleid gericht op de sterktes en potenties van individuele regio's (*efficiency*), zie: *Nota Pieken in de Delta* en Van Oort en Raspe (2007). Internationaal wordt onder andere door Martin (2005) opgemerkt dat de regionale schaal in een globaliserende economie steeds belangrijker wordt, als ruimtelijke eenheid waar productiewelvaart gecreëerd wordt. Op regionaal niveau leiden toenemende meeropbrengsten tot een hogere productiviteit van bedrijven en werknemers. Dit proces lijkt zich te versterken omdat agglomeratie-effecten zich juist voordoen op deze schaal (Thissen et al., 2006). In een uitwerkingsnota van de *Nota Ruimte (Pieken in de Delta, 2004)* wil het kabinet zich meer richten op nationale economische prioriteiten (pieken). De pieken vormen de basis voor de internationale concurrentiekracht van Nederland en dienen versterkt te worden. De vier innovatieregio's die de overheid hiervoor heeft aangewezen zijn: Brainport Eindhoven / Zuidoost-Brabant (onderdeel van 'toptechnologieregio' Eindhoven-Leven-Aken (ELA), Oost-Nederland (Triangle Twente, Wageningen, KAN), de Noordvleugel van de Randstad (inclusief regio Utrecht) en de Zuidvleugel van de Randstad.

Sleutelgebieden

Sleutelgebieden worden gezien als sectoren die goede perspectieven bieden om blijvend te voorzien in de vraag van consument en overheid. Innovatie is van doorslaggevend belang om duurzaam te kunnen concurreren op de mondiale markt (Innovatieplatform 2008). De zes sleutelgebieden in Nederland zijn: bloemen en voeding, hightech-systemen en materialen, water, chemie, de creatieve industrie en

pensioenen en sociale verzekeringen¹. Binnen het kader van deze sleutelgebieden is het noodzakelijk voortdurend op zoek te gaan naar de bijbehorende sleuteltechnologieën om deze 'pieken' te realiseren. Biotechnologie en life-science zijn hiervan goede voorbeelden, evenals nanotechnologie en ICT.

Een belangrijk onderdeel hiervan is de benoeming van sleutelgebieden. Deze hebben betrekking op een combinatie van bedrijvigheid en kennis met aansprekende en motiverende zakelijke en maatschappelijke ambities en voldoende organiserend vermogen, evenals toezegging van alle betrokkenen. Het doel van de sleutelgebiedenaanpak is de versterking van de Nederlandse economie door het aanbrengen van focus in de inspanningen van overheden, kennisinstellingen en bedrijven op kansrijke gebieden (Van Tilburg en Bekker, 2004).

Middelen

Het beleid richt zich op de comparatieve voordelen van regio's. Regionaal maatwerk is hierbij een veelgebruikte term, die wordt uitgewerkt in gebiedsgerichte perspectieven. Om regionale knelpunten aan te pakken, wordt een breed pakket aan instrumenten ingezet. De rijksinspanning per project is maatwerk en kan variëren van het beschikbaar stellen van financiële middelen, inbrengen van kennis van netwerken, of het actief 'makelen en schakelen', tot het wegnemen van administratieve belemmeringen (Van Oort en Raspe 2007). Maar ook buiten de *Nota Pieken in de Delta* zijn middelen beschikbaar die het hogere doel dienen, te weten de stimulering van de Nederlandse kenniseconomie. Zo zijn volgens Van Oort en Raspe (2007) de middelen van het ministerie van Economische Zaken, de laatste jaren flink toegenomen. Voorbeelden hiervan zijn: de fiscale faciliteit voor onderzoek² (WBSO), kennisvouchers³ en het Fonds Economische Structuurversterking⁴ (FES).

Invloed van Europa

De geschiedenis van het Nederlandse regionaal economisch en industriebeleid is in de loop der jaren niet los te zien van de invloed van de Europese Unie (Evers et al., 2005). In de Lissabonstrategie hebben Nederland en de andere lidstaten afgesproken om ernaar te streven Europa in 2010 de meest competitieve en dynamische kenniseconomie van de wereld te laten zijn. De economische pijler van de strategie bestaat onder andere uit de belofte dat de lidstaten minimaal drie procent van het Bruto Binnenlands Product (BBP) besteden aan onderzoek en ontwikkeling. Hiervan zou tweederde afkomstig moeten zijn uit de private sector en een derde van de publieke kant. In 2004 werd echter al duidelijk dat dit niet zou lukken.

De Nederlandse overheid is enthousiast begonnen in de aanpak van de Lissabonambitie. Met *In Actie voor Innovatie* uit 2003 werd een start gemaakt om de Nederlandse kenniseconomie naar de top te krijgen door een beter innovatiebeleid, meer innovatieve bedrijven en efficiëntere implementatie van innovatiekansen. De ambitie van het kabinet was in 2003 om tot de internationale top vijf te gaan behoren op

---

¹ Daarnaast is er een opkomend sleutelgebied op het gebied van dienstverlening: The Hague, Residence of Peace and Justice. ICT en energie spelen een belangrijke rol als innovaties in alle economische sectoren.

² WBSO is een fiscale stimuleringsregeling die een deel van de loonkosten voor speur- en ontwikkelingswerk compenseert- uitgebreid naar een budget van 425 miljoen; voor de uitvoering hiervan is het agentschap SenterNovem verantwoordelijk.

³ Sinds 2005 zijn kennisvouchers geïntroduceerd (6.000 per jaar) voor vooral het midden- en kleinbedrijf. Deze kennisvouchers kunnen door bedrijven worden ingewisseld voor technologisch advies bij kennisinstellingen.

⁴ Totaal is er in dit fonds voor de periode 2006-2011 bijna 19 miljard euro beschikbaar. De middelen uit dit fonds komen uit de aardgasbaten; ze worden ingezet bij het financieren van investeringsprojecten die de nationale economische structuur moeten versterken.

het gebied van hoger onderwijs, onderzoek en innovatie. Daarvoor werd in dat jaar het (eerste) Innovatieplatform opgericht. De missie van het Innovatieplatform is om de innovatiekracht van Nederland te versterken, zodat ons land in de top van de internationale kenniseconomie kan meedraaien. Dat betekent dat in het Nederlandse klimaat volop ruimte moet worden geschapen voor excellentie, ambitie en ondernemerschap van mensen en organisaties.